

PM Ekologistöd Prästviken

Prästviken detaljplan i Botkyrka kommun

Bakgrund

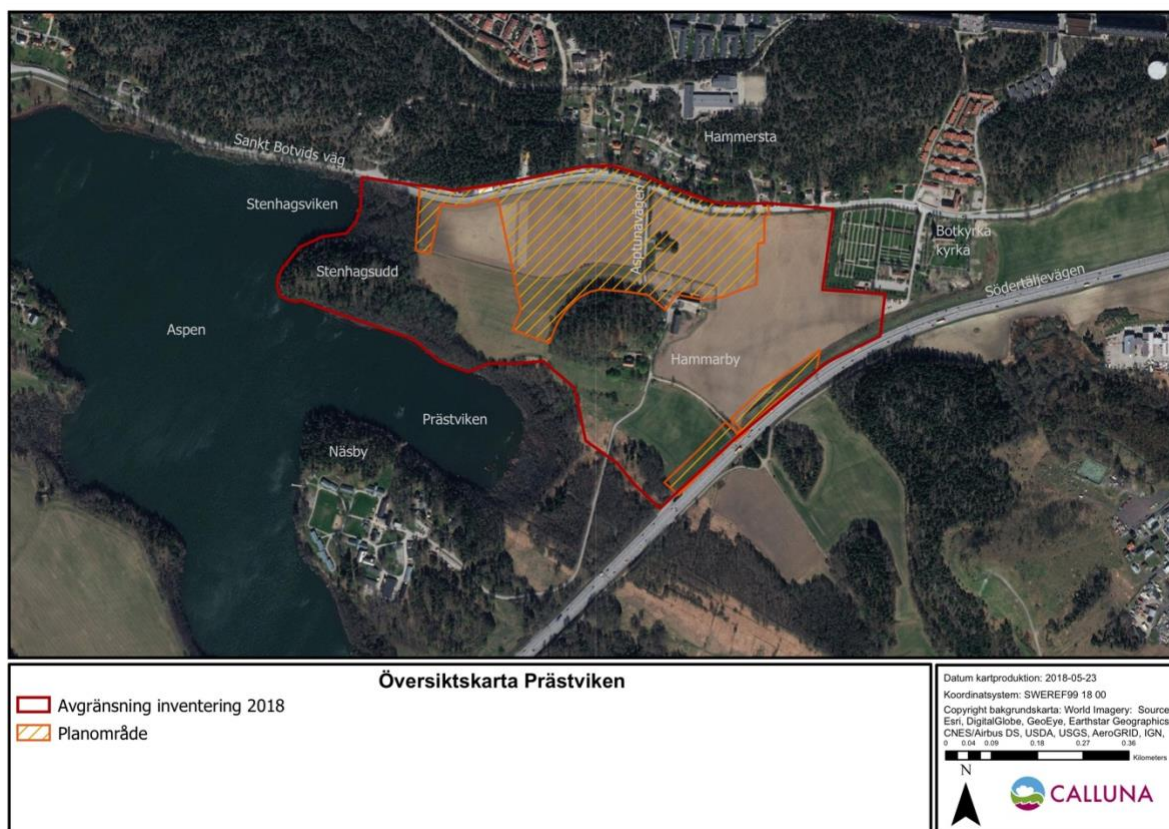
Tyréns AB arbetar med miljökonsekvensbeskrivning för ny bostadsbebyggelse i Prästviken, Botkyrka kommun. En naturvärdesinventering har gjorts 2014 men det behövs komplettering i bedömning av ekologiska aspekter. Calluna AB har fått uppdrag att göra en översiktlig inventering av potentiell groddjurshabitat, fladdermösshabitat och andra potentiellt värdefulla miljöer. Arter av groddjur, kräldjur och fladdermöss är upptagna på artskyddsförordningen.

Artskyddsförordningen 4§

1. AVSIKTLIGT fånga eller döda djur
2. Avsiktligt STÖRA djur, särskilt under djurens parningsperioder, -uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder
3. Avsiktligt förstöra eller samla in ÄGG i naturen
4. Skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplats

Inventeringen har fokuserat på groddjur och fladdermöss, men även habitat för kräldjur uppmärksammas.

Planområdet ligger söder om Sankt Botvids väg, öster om sjön Aspen och väster om Botkyrka kyrka (figur 1). Markägaren är Svenska kyrkan. Detaljplanen omfattar omkring 400–450 nya bostäder, huvudsakligen i två våningar med inslag av tre- till femvåningshus. Planen omfattar även ett äldreboende samt en förskola.

Figur 1. Översiktsskarta över inventeringsområdet och planområdena.

Områdesbeskrivning

Planområdet ligger främst på åkermark. Längs Asptunavägen, mitt i planområdet, finns en ekallé samt en större solitär ek. Genom åkermarken går ett dike som avvattnas mot sjön Aspen väster om planområdet. Söder om planområdet ligger en skogsklädd kulle med blandskog. Allén, diket och kullen omfattas av generellt biotopskydd. Två solitära ekar i östra delen av planområdet längs Sankt Botvids väg omfattas ej av generellt biotopskydd då de inte hör till en allé eller åkerholme. Väster om planområdet ligger skog som är delvis sumpskog och delvis blandskog.

Metodbeskrivning

Fokus för fältinventeringen var att komplettera redan utförda inventeringar med en översiktlig inventering av potentiellt groddjurhabitat, fladdermösshabitat och andra potentiellt värdefulla miljöer.

Fältinventering utfördes den 4 maj 2018 av biolog Marlijn Sterenberg från Calluna AB.

Vatten med potential att hysa groddjurslek finns inom planområdet och i sumpskogen väster om planområdet. Potentiella miljöer för övervintring av groddjur, i form av blockhögar, har eftersökts inom inventeringsområdet.

En bedömning har gjorts om det är troligt att det kan finnas fladdermöss i området. Detta har gjorts genom eftersökning av boplatser, som håligheter i träd, och jaktbiotoper.

En sökning har gjorts i artportalen efter arter av groddjur och kräldjur, sökperiod 2008–2018.

Resultat

Resultat av inventeringen beskrivs i text och intressanta strukturer är inritade på kartan (figur 8).

Åkermarken, diken och kanten av åkermark

Diket som rinner genom åkermarken är smalt (ca 30 cm) och grunt (ca 3 cm). På vissa kortare sträckor bredvid sumpskogen är diket lite bredare (ca 50 cm) och djupare (ca 10 cm). Delar av diket är igenväxt med vass och buskage eller fylld med förna, andra delar är öppet och solbelyst (figur 2).

På åkermarken hördes sånglärka, en fågelart som är rödlistad som Nära Hotad (NT).

Norra kanten av åkermarken öster om Asptunavägen är täckt av buskar och mindre träd, samt av större och mindre block (figur 3).

Söder om planområdet, öster om skogskullen, står några stora lador (figur 3).

Figur 2. Diket genom åkermarken. Till vänster diket varav delar är fylld med löv och gräs, längre bort igenväxt med vass och buskage. Till höger en mer öppen del av diket.

Figur 3. Till vänster block och stenar i kanten av åkermark. Till höger ladorna.

Sumpskogen/strandskogen

Sumpskogen domineras av klibbal och har inslag av björk och sälg och enstaka gran och tall. De flesta träden är relativt kläna, några något grövre träd finns dock.

Inga håligheter i träd har hittats förutom i en klibbal. Klibbalen hade en svulst på stammen med ett mindre och ett större hål (figur 4).

I sumpskogen finns större och djupare vattenytor varav en del solbelyst, främst i kanten mot sjön Aspen. En del vattenytor står i kontakt med vattnet i sjön (figur 4).

Få block och måttligt med död ved.

Figur 4. Till vänster svulst på klibbal med ett mindre och ett större hål. Till höger en del av sumpskogen som gränsar mot sjön Aspen.

Blandskog på Stenhagsudd

Blandskogen på Stenhagsudd ligger mellan två sumpskogar och består främst ut tall, gran, ek, asp och björk. Främst klena träd men några grövre tallar och vidkroniga ekar.

Det finns stora och mindre block och blockpartier. Död ved i form av liggande och stående döda träd (figur 5).

Inga håligheter i träd har hittats.

Figur 5. Block och död ved i blandskogen på Stenhagsudd.

Blandskog på kullen

Blandskogen på kullen består utav tallar och yngre ädellövträd som ek och lönn. Några tallar är grövre och det finns några äldre vidkroniga ekar. Enstaka träd av bok, rönn och björk finns. Inga håligheter i träd.

På marken finns större och mindre block och blockpartier och död ved i form av nedfallna träd och grenar (figur 6).

Figur 6. Block och död ved i blandskogen på kullen.

Granar i södra delar av inventeringsområdet

En liten skog som gränsar mot sumpskogen söder om inventeringsområdet hyser några gamla granar (figur 7).

Figur 7. Några gamla granar söder i inventeringsområdet.

Ekallén

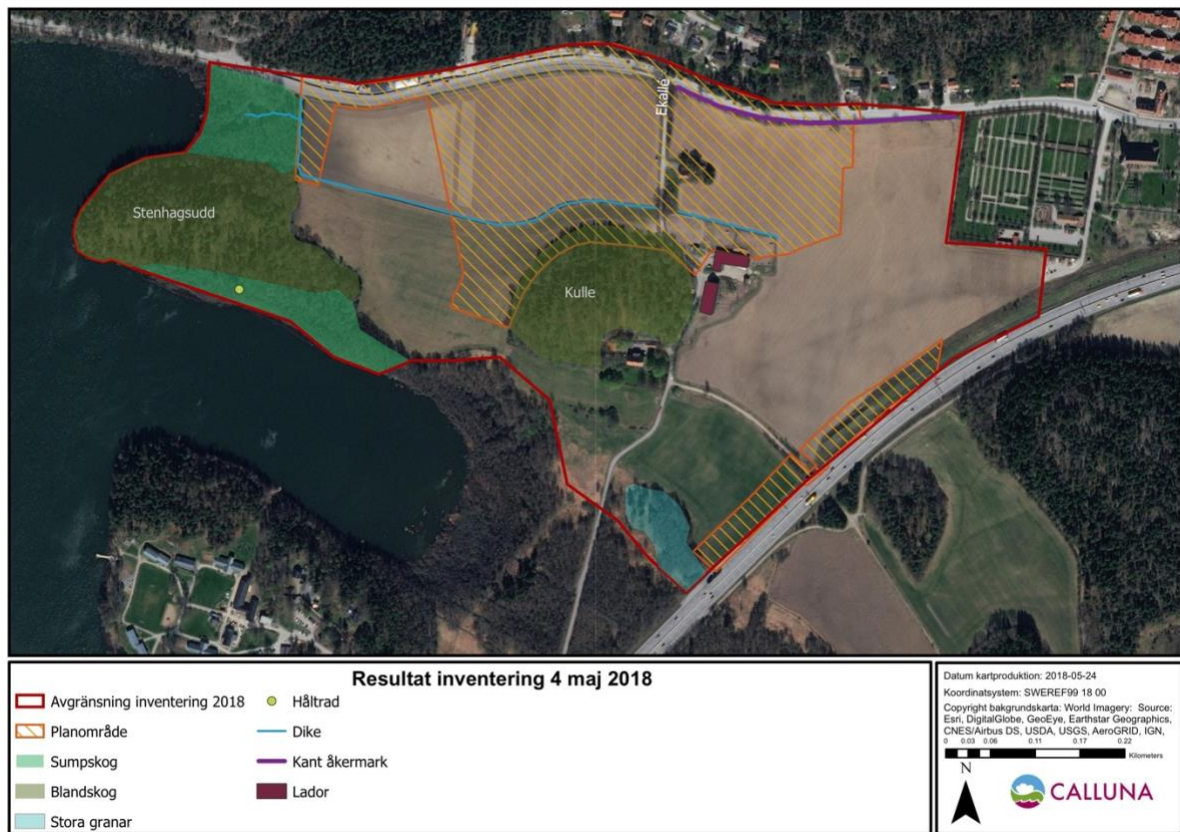
Större ekar men inga håligheter.

Groddjur

Groddjur som vanlig padda, vanlig groda och åkergroda kan leka även under dagtid. Även mindre vattensalamander kan synas under dagtid i lekvattnet. Inga groddjur syntes eller hördes under inventeringen. För att ytterligare studera om det finns lekande salamandrar (större eller mindre vattensalamander) sattes s.k. flaskfällor ut främst i diket och några i sumpskogen. Inga salamandrar fångades.

Fladdermöss

En hålighet hittades i en klibbal i sumpskogen, annars inga håligheter i träd. Klibbalen skulle ev. kunna vara boplats, men det var bara ett enstaka hålträd. Två stora lador öster om kullen och hus i området utanför inventeringsområdet skulle kunna utgöra boplatser.

Figur 8: Karta över inventeringsområde med intressanta strukturer för groddjur och fladdermöss.

Artportalen

Sökningen i Artportalen visade att det inte fanns några observationer av groddjur i norra Aspen (delen norr om Södertäljevägen). Det fanns inte heller av observationer av kräldjur. I södra Aspen (söder om Södertäljevägen) fanns ett fynd av mindre vattensalamander, lokal Ekholmen 1 adult fyndår 2008. Studie av ortofoto visar att det fyndet bör ha varit i göl i vassen/strandängen. Huggorm fanns vid Hågelbybron ett exemplar 2017 och Sydöstra Aspen tre exemplar 2011.

Snok fanns i södra Aspen, dvs söder om Södertäljevägen, ett exemplar 2017.

Slutsatser och rekommendationer

Groddjur

Inom inventeringsområdet finns potentiellt habitat för groddjur både i form av övervintringshabitat (ex figur 3) och lekvatten (se foto på strandskog på framsidan av rapporten). Det finns gott om block och blockpartier i både blandskogar och längs norra kanten av åkermarken som skulle kunna fungera som övervintringshabitat för groddjur.

Eftersom groddjursyngel föds upp i vattnet är det viktigt att lekvattnet är permanent. I sumpskogen/strandskogen är vattnet permanent och det kan ha potential för groddjurslek. Vattnet i diket är däremot inte permanent och diket kommer förmodligen att vara torrt under senvåren och sommaren.

Strandskogen ligger i anslutning till sjön Aspen som är en stor sjö och den hyser sannolikt fisk. Groddjur behöver vanligen fiskfria småvatten för att leka. Vanlig padda är det groddjur som kan finnas även i vatten med fisk. Bedömningen är därför att om det finns groddjur så är det vanlig padda. Men under inventeringen hittades varken groddjur eller rom.

Fladdermöss

Förutom i ett träd, fanns det inga håligheter i träd inom inventeringsområdet och därmed finns det inte någon stark indikation på boplatser i träd. Två lador och en del hus omkring inventeringsområdet finns och dessa kan potentiellt vara boplatser.

Några arter av fladdermöss, som nordfladdermus, födosöker på öppna ytor och för dessa arter kan åkermark vara ett bra födosöksområde. Med detaljplanen försvinner en del av åkermarken, men en del kommer att vara kvar.

Andra arter, som dvärgpipistrell, jagar mer längs med bryn och i gläntor, och vattenfladdermus tätt över vattenytan.

Även för fladdermöss gäller att sumpskog, och vattendrag är biotoper som är insektsrika för födosök. De olika biotoperna i närheten av detaljområdet ger plats för olika fladdermössarter att födosöka inom området. Områdets brynmiljöer kan vara bra jaktmarker för fladdermöss.

Kräldjur

De blockiga och solbelysta områdena, främst block i åkerkanten, som nämnts som övervintringshabitat för groddjur, kan också vara habitat för kräldjur.

Häckningsbiotop fåglar

Åkermark är viktigt som häckningsbiotop för fågelarter som tofsvipa och sånglärka. Den sista är observerad under denna inventering i området under häckningsperioden. Detaljplanen överlappar ungefär hälften av åkermarken. En stor del av åkermarken kommer således vara kvar för fåglarna att häcka.

Död ved

I blandskogen på Stenhagudd och på kullen finns rikligt med död ved i form av liggande och stående döda träd. Död ved har naturvärde för insekter, svampar och mossor. Död ved fungerar också bra som gömsle för groddjur. Den döda veden bör få vara kvar i området i så hög grad som möjligt.

Rekommendationer

Bedömningen utifrån resultatet av inventeringen är att det troligtvis inte finns lekvatten för groddjur inom inventeringsområdet. Inom planområdet (orange rastning i figur 8) finns inte lekvatten. Om det finns någon art av groddjur i inventeringsområdet så bör det vara vanlig padda som kan tolerera konkurrens med fisk och skulle kunna leka i strandskogen. Vanlig padda

skulle då också kunna ha övervintringshabitat, som mest troligt i blandskogen. Att bevara ett naturligt stråk mellan kullen med blandskog och stranden rekommenderas. Det är också angeläget att spara så mycket som möjligt av blocksamlingar i kanten av åkermarken för att gynna kräldjur.

Bedömningen är att det kan finnas skyddsvärd fladdermusfauna i inventeringsområdet. Därför rekommenderas att en fladdermusinventering görs där man utreder om det finns fladdermöss, vilka arter och deras aktivitet och individtäthet. Fladdermusinventeringen ska göras under högsommaren för att ha möjlighet att undersöka om det finns yngelkolonier.

Källor och underlag

Tyréns AB. (2014). PM Naturvärdesinventering Prästviken-Eriksberg Botkyrka. Bilaga till detaljplan för prästviken.

Bína, P. (red.). (2015). Grodans år. Faunaväckeriet uppmärksammar Sveriges groddjur *Amphibia*. ArtDatabanken SLU, Uppsala.

Sandström, A, Wahlman, H. & Hebert, M. (2008). Natur i Hågelby-Eriksberg-Lindhov – värden och bevarande, underlag till program för området. Calluna AB, Linköping.